EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 30.1.2023
COM(2023) 39 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Euroopan rakenne- ja investointirahastot
Vuoden 2022 yhteenvetokertomus ohjelmien täytäntöönpanoa vuosina 2014–2020 koskevista vuotuisista täytäntöönpanokertomuksista

{SWD(2023) 22 final}

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Euroopan rakenne- ja investointirahastot

Vuoden 2022 yhteenvetokertomus ohjelmien täytäntöönpanoa vuosina 2014–2020 koskevista vuotuisista täytäntöönpanokertomuksista

1. JOHDANTO

Kansanterveyskriisi vaikutti eurooppalaiseen yhteiskuntaan edelleen vuonna 2021. Covid-19-muunnosten peräkkäiset aallot testasivat talouksiemme häiriönsietokykyä. Vaikeista olosuhteista huolimatta Euroopan rakenne- ja investointirahastoista (ERI-rahastot) jatkettiin ihmisten, yritysten ja alueviranomaisten tukemista. Tämä puolestaan auttoi lieventämään sekä terveyskriisin että talouskriisin aiheuttamaa iskua.

ERI-rahastot toimivat julkisten ja yksityisten investointien ja pitkän aikavälin hankkeiden ankkurina, ja lisäksi terveyskriisin aikana käyttöön otetut joustomahdollisuudet mahdollistivat tuen tarjoamisen ihmisille, yrityksille ja alueviranomaisille, mikä auttoi niitä selviytymään covid-19-pandemian vaikutuksista. Tukitoimenpiteet kohdistuivat terveydenhuoltomenojen kasvuun, lyhennettyä työaikaa koskeviin järjestelyihin sekä pk-yritysten käyttöpääomaan.

ERI-rahastot ovat vuosien 2014–2020 monivuotisen rahoituskehyksen (EU:n talousarvion) suurimpia investointivälineitä. Niillä tuetaan EU:n alueiden alueellista, taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä palautumista ja elpymistä viime vuosien kriiseistä. Niihin kuuluvat:

- Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)
- Euroopan sosiaalirahasto (ESR)
- koheesiorahasto
- Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto)
- Euroopan meri- ja kalatalousrahasto (EMKR).

ERI-rahastojen täytäntöönpanokausi on kymmenen vuotta([1]), ja vuosi 2021 oli sen kahdeksas vuosi. Tässä kertomuksessa esitetään asetuksen (EU) N:o 1303/2013 53 artiklan vaatimusten mukaisesti ERI-rahastojen rahoituksen täytäntöönpanon muutokset vuoden 2021 loppuun asti.([2]) Kertomuksessa esitellään jäsenvaltioiden ilmoittamat kumulatiiviset saavutukset ohjelmakaudella 2014–2020 sekä alustavat näkemykset siitä, mitä covid-19-pandemian edellyttämiä toimia ERI-rahastojen ohjelmissa on toteutettu.

Kokonaisinvestoinnit olivat vuoden 2021 lopussa 731 miljardia euroa, josta EU:n rahoituksen osuus oli 535 miljardia euroa. Suunniteltu kokonaisbudjetti kasvoi lähes 90 miljardia euroa pääasiassa koheesion ja Euroopan alueiden elvytysavun (REACT-EU) puitteissa covid-19-pandemian torjuntaan myönnettyjen lisävarojen sekä yhteisen

([1]) Asetuksella (EU) N:o 2020/2220 pidennettiin Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston nykyistä täytäntöönpanokautta kahdella vuodella, jotta jäsenvaltiot ja komissio ehtivät saada valmiiksi kaikki tarvittavat osatekijät, joita tarvitaan yhteisen maatalouspolitiikan uuden oikeudellisen kehyksen soveltamiseen vastaavissa strategisissa suunnitelmissa.

([2]) Jos tiedot ovat saatavilla, ne osoittavat myös rahoituksen täytäntöönpanon osittaisen edistymisen 30. syyskuuta 2022 asti.

maatalouspolitiikan talousarvion laajentamisen ansiosta. Varat kohdennetaan Euroopan tulevaisuuden kannalta keskeisiin poliittisiin tavoitteisiin, joita ovat muun muassa seuraavat:

- älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun lisääminen
- julkishallinnon institutionaalisten valmiuksien vahvistaminen
- alue- ja kaupunkikehityksen sekä alueellisen yhteistyön tehostaminen (Interreg).

Jäsenvaltiot olivat vuoden 2021 loppuun mennessä saaneet jo yli 64 prosenttia koheesiopolitiikan varoista. Vuonna 2021 maksetut 66 miljardia euroa ovat absoluuttisesti arvioiden suurin vuotuinen maksu, jonka komissio on suorittanut vuosien 2014–2020 rahoituskierroksen aikana. Viimeisimpien saatavilla olevien rahoitustietojen mukaan komissio on maksanut lokakuun 2022 lopussa 297 miljardia euroa vuosien 2014–2020 koheesiopoliittisiin ohjelmiin, mikä on noin 74 prosenttia suunnitelluista varoista, joten 104 miljardia euroa on vielä maksamatta.

Vuosina 2014–2020 ERI-rahastojen tuella

- tuettiin yli neljää miljoonaa yritystä
- luotiin yli 310 000 uutta työpaikkaa EU:n eri alueille
- parannettiin yli 460 000 kotitalouden energiatehokkuutta
- lisättiin uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian tuotantokapasiteettia yli 3 600 MW (mikä vastaa noin 1 800:aa tuuliturbiinia)
- vähennettiin julkisten rakennusten vuotuista primäärienergian kulutusta 2,6 terawattitunnilla vuodessa (mikä vastaa noin 720 000 kotitalouden koko vuoden sähkönkulutusta)
- liitettiin 500 000 energiankäyttäjää älykkäisiin sähköverkkoihin
- autettiin 55,2:ta miljoonaa ihmistä työllisyyttä, sosiaalista osallisuutta tai koulutusta koskevilla toimilla
- tuettiin yli 2,3:a miljoonaa maatalousalan ja maaseutualueiden hanketta
- säilytettiin yli 44 000 työpaikkaa ja luotiin yli 6 000 uutta työpaikkaa kalastus- ja vesiviljelyalalla.

Tiedot, joita jäsenvaltiot ovat toimittaneet ERI-rahastojen vuoden 2021 ohjelmien täytäntöönpanosta, antavat vain hetkellisen kuvan hyvin dynaamisessa tilanteessa. Ohjelmissa käytetään jatkossakin EU:n rahoitusta, jolla pyritään lieventämään pandemian vaikutuksia niin, että alkuperäiset strategiset tavoitteet voidaan saavuttaa hyvin erilaisessa tilanteessa. EU:n jäsenvaltiot hyödynsivät koronaviruksen vaikutusten lieventämistä koskevien investointialoitteiden (CRII ja CRII+) tarjoamaa lisäjoustoa sekä NextGenerationEU-elpymispaketin, mukaan lukien elpymis- ja palautumistukivälineen ja REACT-EU-välineen, kautta myönnettyjä lisävaroja.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan vuonna 2022 on vaikuttanut edelleen ohjelmien täytäntöönpanoon. Jäsenvaltiot ovat komission tuella mukauttaneet ohjelmiaan sopeutuakseen nopeasti muuttuvaan ympäristöön ja ratkaistakseen uusia haasteita. Komission maaliskuussa 2022 ehdottamalla ja huhtikuussa 2022 hyväksytyllä koheesiopoliittisella tukitoimella Euroopan pakolaisten auttamiseksi (CARE) lisättiin koheesiopolitiikan rahoituksen joustavuutta. Tarkoituksena oli tukea näin jäsenvaltioita, jotka ottavat vastaan Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaa vastaan pakenevia ihmisiä. ERI-rahastoista tuettiin pakolaisten asumiseen ja terveydenhuoltoon liittyviä välittömiä avustustoimenpiteitä tekemällä tiivistä yhteistyötä kansalaisjärjestöjen ja paikallisviranomaisten kanssa. Niistä tuettiin myös pitkällä aikavälillä tapahtuvaa

integraatiota työllisyyden, koulutuksen ja sosiaalisen osallisuuden aloilla, mukaan lukien koulutus, kielikurssit, neuvonta, valmennus, psykologinen apu, oikeudellinen tuki sekä lastenhoidon, terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen kaltaisten palvelujen saatavuus.

Sen lisäksi, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan on aiheuttanut ennennäkemättömän pakolaistulvan, se on myös nostanut hyödykkeiden hintoja, myös energian ja elintarvikkeiden hintoja, sekä aiheuttanut uusia pullonkauloja toimitusketjuihin ja häiriöitä työmarkkinoilla. Koheesiorahastoista on edelleen tuettu jäsenvaltioiden pyrkimyksiä ratkaista näitä haasteita tarjoamalla mahdollisimman paljon joustoa koheesiopoliittisten investointien täytäntöönpanoon komission kesäkuussa 2022 ehdottaman ja lokakuussa 2022 hyväksytyn FAST-CARE-tukitoimen (joustava apu alueille) avulla. FAST-CARE sisältää ohjelmakausien 2014–2020 ja 2021–2027 muutokset, joissa keskitytään seuraaviin: i) hallinnon yksinkertaistaminen, ii) joustavuuden lisääminen kolmen koheesiorahaston käyttämiseksi vuorotellen ja jo toteutettujen hankkeiden rahoittamiseen sekä iii) likviditeetin parantaminen lisäämällä ennakkorahoitusta REACT-EU-välineestä ja mahdollisuus pyytää kustannusten kattamista kokonaan EU:n talousarviosta ilman, että kansallisista talousarvioista myönnetään osarahoitusta.

Lisäksi komissio osallistui nykyisen energiakriisiin torjumiseen tekemällä kohdennettuja muutoksia, joille on annettu nimeksi SAFE (kohtuuhintaisen energian tukeminen), vuosien 2014–2020 koheesiopolitiikkaan REPowerEU-ehdotusta koskevien neuvottelujen yhteydessä. Euroopan parlamentti ja neuvosto pääsivät 14. joulukuuta 2022 poliittiseen yhteisymmärrykseen REPowerEU-aloitteesta, johon myös SAFE kuuluu ja jonka ansiosta jäsenvaltiot voivat käyttää jopa 10 prosenttia vuosien 2014–2020 koheesiopolitiikan määrärahoistaan tukeakseen haavoittuvassa asemassa olevia kotitalouksia ja pk-yrityksiä, joihin energian hinnankorotukset sekä työajan lyhentämiset ja vastaavat järjestelyt erityisesti vaikuttavat. EU:n rahoitusosuus on 100 prosenttia.

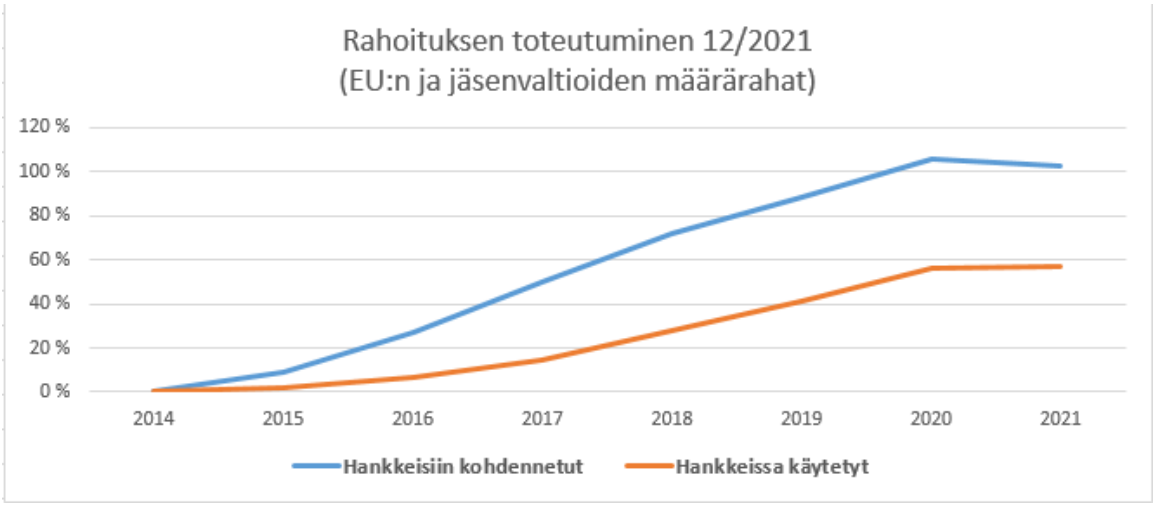
2. TÄYTÄNTÖÖNPANOA KOSKEVA KATSAUS

2.1. Rahoituksen toteutuminen ([3])

731 miljardin euron investoinnit EU:n alueille

Viisi ERI-rahastoa sitoutuivat 535 miljardiin euroon ohjelmakaudella 2014–2020. Kansallisella yhteisrahoituksella täydennettyinä nämä varat johtivat 731 miljardin euron kokonaisinvestointiin (johon luetaan mukaan REACT-EU-välineen varat ja yhteisen maatalouspolitiikan toisen pilarin laajentaminen). Hankkeiden tuensaajille aiheutuneisiin kustannuksiin voidaan myöntää ERI-rahastoista yhteisrahoitusta vuoden 2023 loppuun saakka.([4])

([3]) Yksityiskohtaiset tiedot rahoituksen toteutumisesta rahastoittain ja jäsenvaltioittain on esitetty liitteissä.
([4]) Maaseuturahaston osalta kustannukset ovat tukikelpoisia vuoden 2025 loppuun asti.

Jäsenvaltioiden ERI-rahastoista annettavan tuen piiriin vuoden 2021 loppuun mennessä **valitsemien hankkeiden** rahoituksen määrä on 746 miljardia euroa eli 102 prosenttia kokonaismäärärahoista([5]). Alla olevassa kaaviossa esitetään hankkeiden valinnan ja maksamisen suhteellinen kehitys toteutussyklin aikana.

Vuoden 2021 lopussa jäsenvaltioille maksettiin yhteensä 252 miljardia euroa (64 prosenttia EU:n koheesiopolitiikalle koko kaudeksi suunnitellusta määrästä). Kun otetaan huomioon se, että ohjelmat olivat edenneet jo pitkälle ja rahastoille oli tarjottu vastauksena kriisiin joustoja, EU:n 100 prosentin rahoitus mukaan lukien, EU:n ohjelmille maksamien maksujen määrä kasvoi selvästi vuonna 2021. Edellisiltä ohjelmakausilta saadut kokemukset viittaavat siihen, että varojen käyttöaste kasvaa edelleen ohjelmien päättymiseen asti. Vuonna 2021 vapautettiin 65 miljoonan euron sitoumukset.([6])

Koheesiopolitiikan osalta syyskuun 2022 rahoitustiedot vahvistavat, että maksujen määrät olivat edelleen huomattavia. Kymmenessä kuukaudessa ilmoitettiin 45 miljardin euron lisämenoista, joten maksut olivat 74 prosenttia suunnitellusta määrästä. Koska kansalliset hallintoviranomaiset esittävät yleensä komissiolle korvauspyyntöjä varainhoitovuoden lopussa, tämä luku kasvaa edelleen vuoden 2022 jäljellä olevien kuukausien aikana.

2.2. ERI-rahastojen keskeiset saavutukset

Vuosien 2014–2020 sääntelykehys sisältää EU:n rahastoille yhteiset indikaattorit, jotka mahdollistavat komissiolle EU:n investointitoimien ja niiden tulosten ja tuotosten kootun vuotuisen seurannan.

Jäsenvaltioiden vuoden 2021 loppuun mennessä raportoimista kumulatiivisista tunnusluvuista merkillepantavimpia ovat seuraavat:

- ERI-rahastoista rahoitetuista hankkeista tuettiin neljää miljoonaa yritystä.([7])

([5]) Tämä pieni ylivaraus luo puskurin siltä varalta, että jotkin hankkeet epäonnistuvat täytäntöönpanon aikana tai saataville tulee lisävaroja, mikä takaa varojen optimaalisen hyödyntämisen.

([6]) Luku sisältää 17 miljoonaa euroa EAKR:sta ja koheesiorahastosta vapautettuja sitoumuksia, 16 miljoonaa euroa ESR:sta vapautettuja sitoumuksia ja 32 miljoonaa euroa EMKR:sta vapautettuja sitoumuksia. Maaseuturahastosta ei vapautettu sitoumuksia vuonna 2021.

([7]) Kaikista ERI-rahastoista kohdennetaan tukea yrityksille. Hankkeilla tuettiin kahta miljoonaa yritystä EAKR:sta, 1,7:ää miljoonaa mikroyritystä ja pk-yritystä ESR:sta sekä 390 000:ta maaseutuyritystä maaseuturahastosta.

- EAKR:n tuella luotiin 310 000 uutta työpaikkaa.
- Uusiutuvan energiantuotannon lisäkapasiteettia asennettiin 3 600 MW (mikä vastaa noin 1 800:aa tuulivoimalaa).
- Julkisten rakennusten vuotuista primäärienergian kulutusta vähennettiin 2,6 terawattituntia vuodessa (mikä vastaa noin 720 000 kotitalouden koko vuoden aikana kuluttamaa sähköä).
- Älykkäisiin sähköverkkoihin liitettiin 500 000 energiankäyttäjää.
- ESR:sta ja nuorisotyöllisyysaloitteesta tuetuista hankkeista hyötyi 55,2 miljoonaa osallistujaa.
- 8,8 miljoonaa osallistujaa sai tutkinnon ESR:n tuen ansiosta.
- Tukea sai 2,3 miljoonaa hanketta, joilla autetaan lisäämään maatalousalan ja maaseudun yritysten kilpailukykyä ja luodaan ja säilytetään työpaikkoja maaseutualueilla.
- Biologisen monimuotoisuuden suojelun parantamiseksi maanhoidon tukea varten valittiin 34 miljoonan hehtaarin suuruinen maatalousmaa-alue eli alue, joka käsittää 19,5 prosenttia käytössä olevasta maatalousmaasta.
- Koko maaseutuväestöstä 64 prosenttia (184,8 miljoonaa asukasta) kuuluu maaseuturahastosta tuettavan Leader-ohjelman yli 3 650 paikallisen, paikallista kehittämisstrategiaa toteuttavan toimintaryhmän piiriin.

2.3. Covid-19-pandemian torjunta

39,6 miljardia euroa pandemian torjuntaan ja lisäjoustoihin

Virusmuunnosten peräkkäiset aallot kurittivat eurooppalaisia yhteiskuntia koko vuoden 2021 ajan. Kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset olivat edelleen etulinjassa torjumassa yhteisöille ja taloudelle aiheutuvia vahinkoja.

EU on reagoinut covid-19-pandemiaan hyväksymällä tähän mennessä suurimman elvytyspaketin, jolla autetaan selviytymään kriisistä ja tuetaan NextGenerationEU-välineestä rahoitettavaa Euroopan digitaalista ja vihreää siirtymää.

Koheesiota ja Euroopan alueita tukevan elpymisavun (REACT-EU-väline) uusilla 50,6 miljardin euron varoilla tuettiin vuosien 2014–2020 rakennerahastojen toimenpiteitä, joilla korjataan kriisin aiheuttamia vahinkoja.

REACT-EU oli ensimmäinen väline, jota käytettiin NextGenerationEU-välineen yhteydessä ja josta suoritettiin ensimmäiset maksut 28. kesäkuuta 2021. Rahoitus jakautui kahteen osaan – valtaosa oli käytettävissä ohjelmatyöhön vuonna 2021 (39,6 miljardia euroa) ja loput vuonna 2022 (10,8 miljardia euroa). Komissio toimi nopeasti asettaakseen varoja käyttöön ajoissa pandemian torjumiseksi ja talouden tukemiseksi. Vain kolmen kuukauden kuluttua REACT-EU-asetuksen([8]) hyväksymisestä se hyväksyi yli

([8]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/2221, annettu 23 päivänä joulukuuta 2020, asetuksen (EU) N:o 1303/2013 muuttamisesta lisämäärärahojen ja toteuttamisjärjestelyjen osalta tuen antamiseksi covid-19-pandemian ja sen sosiaalisten seurausten aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistämiseen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustamiseen (REACT-EU-väline) (EUVL L 437, 28.12.2020, s. 30).

90 prosenttia vuonna 2021 käytettävissä olevista varoista, minkä ansiosta hallintoviranomaiset saattoivat aloittaa saatavilla olevien lisävarojen käytön.

Rahoitusta kohdennettiin terveydenhuollon laitoksille, tutkijoille, yritysten omistajille, työntekijöille ja haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille. Lokakuussa 2022 vihreisiin investointeihin osoitettiin 7,1 miljardia euroa (josta 6,1 miljardia euroa ilmastotoimiin) ja 3,1 miljardia euroa digitaalitalouteen; yrityksille ja yritystukiin osoitettiin 8 miljardia euroa; terveydenhuoltoalalle osoitettiin 7,1 miljardia euroa ja työmarkkinatoimenpiteisiin 10 miljardia euroa.

Covid-19-pandemian erityisindikaattoreita, kuten REACT-EU-tukivälineeseen ensimmäistä kertaa maksettua rahoitusosuutta, koskevissa kansallisissa raporteissa ilmoitetut keskeiset arvot osoittavat alustavasti, että vuoden 2021 loppuun mennessä saavutettiin seuraavat tavoitteet([9]):

- Terveyteen liittyviä menoja koskevat covid-19-indikaattorit: Vuoden 2021 loppuun mennessä oli käytetty 42 prosenttia suunnitellusta 3,7 miljardin euron kokonaismäärästä.
- Terveyteen liittyviä tuotoksia koskevat keskeiset covid-19-indikaattorit osoittavat toteutusasteen olevan korkea:
    - Jäsenvaltioiden ohjelmissa esitetystä 3,4 miljardin henkilönsuojaimen tavoitteesta 84 prosenttia ilmoitettiin saavutetuksi.
    - Tavoitteena olevasta 13 000 uuden hengityskoneen hankinnasta yli 11 000 hengityskoneen (84 prosenttia) hankinta ilmoitettiin toteutuneeksi.
- Pk-yritysten hätätilan käyttöpääomatukea (avustukset ja lainat) koskevasta 12,4 miljardin euron tavoitteesta 70 prosenttia ilmoitettiin toteutetuksi. Toinen tavoite koski yli miljoonalle pk-yritykselle myönnettävää käyttöpääomatukea, ja siitä ilmoitettiin vuoden 2021 loppuun mennessä saavutetun 78 prosenttia. Tukea sai noin 805 000 yritystä.

Koheesiopolitiikassa ESR on Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin perustuvan toimintasuunnitelman mukaisesti ensisijainen tukilähde, jolla tuetaan sosiaalipalveluja ja pyritään säilyttämään työllisyys ja tukemaan heikossa asemassa olevia ryhmiä. Näin on tehty muun muassa tukemalla työajan lyhentämisjärjestelyjä, maksamalla lisäpalkkaa terveydenhuollon henkilöstölle, hankkimalla tietoteknisiä laitteita ja suojavarusteita sekä haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien palveluja.

Maaseuturahaston puitteissa perustettu toimenpide, jonka tarkoituksena oli tarjota väliaikaista maksuvalmiustukea viljelijöille ja maaseutuyrityksille, joihin covid-19-kriisi erityisesti vaikutti, toteutettiin 14 jäsenvaltiossa osana yli 40:tä kansallista tai alueellista maaseudun kehittämisohjelmaa, joiden julkisen rahoituksen kokonaismäärä oli suunnitelmien mukaan miljardi euroa (mukaan lukien kansallinen osarahoitus). Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteeseen osoitetuista 700 miljoonasta eurosta (julkisen rahoituksen kokonaismäärä oli suunnitelmien mukaan miljardi euroa, mukaan lukien kansallinen osarahoitus) oli otettu käyttöön 90 prosenttia ja tukea oli saanut yli 560 000 maatilaa ja 6 500 pk-yritystä. Näistä menoista 92 prosenttia meni maanviljelijöille.

([9]) Nämä tiedot ovat saatavilla koheesiopolitiikan avoimen tietoalustan covid-19-seurantasivustolla.

EMKR:ssa otettiin käyttöön hätätuki kalastustoiminnan pandemiasta johtuvan väliaikaisen lopettamisen sekä tuotannon ja jalostuksen keskeyttämisen tai vähentämisen korvaamiseksi. EMKR:n rahoituksesta 189 miljoonaa euroa sidottiin covid-19-pandemian vaikutusten lieventämiseen ja puolet tästä määrästä kohdennettiin kalastustoiminnan väliaikaiseen lopettamiseen. Tämä vastaa 3,8:aa prosenttia EMKR:n vuoden 2021 lopussa sidotusta kokonaisrahoituksesta.

Esimerkkejä ERI-rahastoista rahoitettujen hankkeiden avulla toteutetuista covid-19:n vastatoimista:

Kreikassa ESR:stä tuettiin terveydenhuollon ammattilaisten, kuten lääkäreiden, sairaanhoitajien ja muiden sellaisten työntekijöiden rekrytointia, jotka tarjoavat terveyspalveluja ja vaikuttavat ratkaisevasti terveydenhuollon laitosten rakenteeseen, toimintavalmiuteen ja häiriönsietokykyyn. Kreikan terveyspalveluihin vaikuttavan henkilöstöpulan korjaamiseen tähtäävässä hankkeessa keskityttiin lisäämään sellaisen henkilöstön määrää, joka osallistuu mahdollisten covid-19-tapausten seulontaan, varhaiseen havaitsemiseen ja hallintaan sekä covid-19-pandemiaan liittymättömistä kroonisista tai akuuteista sairauksista kärsivien henkilöiden hoitoon.

Ranskassa Uudessa-Akvitaniassa toimiva yritys Delvert Mécanique sai taloudellista tukea tuotantonsa nykyaikaistamiseen. Yritys valmistaa työkappaleita teollisuuteen, puolustusalalle, rautateille ja autourheilualalle ja kärsi voimakkaasti terveyskriisin seurauksista. EAKR:n tuen ansiosta se pystyy lisäämään tuottavuuttaan ja kasvattamaan liikevaihtoaan 20 prosenttia seuraavien kolmen vuoden aikana sekä rekrytoimaan uutta henkilöstöä.

Itävallassa REACT-EU-välineen varoilla tuettiin Kärntenissä toimivaa Kioto Solar -yritystä. EAKR:sta myönnettiin 1,4 miljoonaa euroa uuden tuotantolinjan konehankintoihin. Linjalla valmistetaan aurinkosähkömoduuleja, jotka voidaan integroida julkisivuihin. Nämä innovatiiviset, älykkäät ja kauniit moduulit tekevät rakennuksista todellisia aurinkovoimaloita. Uusi tuotantolinja mahdollistaa kaksikäyttöisten aurinkosähkömoduulien (talvipuutarha, julkisivu, autokatos, kattoratkaisut jne.) automatisoidun valmistuksen Sankt Veitissä sijaitsevassa toimipaikassa.

Ranskan syrjäisimpiin alueisiin kuuluvalla La Réunionin saarella EAKR investoi 8 miljoonaa euroa auttaakseen matkailualan yrityksiä ylläpitämään toimintaansa ja aloittamaan sen asteittain uudelleen. Tämä toteutettiin kiinteämääräisenä tukena pk-yritysten käyttöpääomaan, ja tuki auttoi lieventämään alueeseen hyvin voimakkaasti vaikuttaneen covid-19-pandemian kielteisiä vaikutuksia. Tämä järjestely toteutettiin ensimmäistä kertaa käyttämällä erityistä digitaalista alustaa, mikä minimoi byrokratian määrän.

Covid-19-pandemia vaikutti merkittävällä tavalla Liettuan rahoitusmarkkinoihin ja talouteen. Covid-19-talouskriisin vuoksi vain 15 prosenttia maatalousyrityksistä pystyi kattamaan lyhytaikaiset velkansa omilla varoillaan. Maaseuturahaston tuella perustettiin rahoitusväline, josta myönnettiin pienille tiloille ja nuorille viljelijöille enintään 200 000 euron suuruisia etuuskohteluun perustuvia lainoja käyttöpääomaa ja/tai investointeja varten. Syyskuuhun 2022 mennessä lainahakemuksia jätettiin 2,7 miljoonan euron edestä.

3. TÄYTÄNTÖÖNPANO KESKEISILLÄ TEEMA-ALOILLA

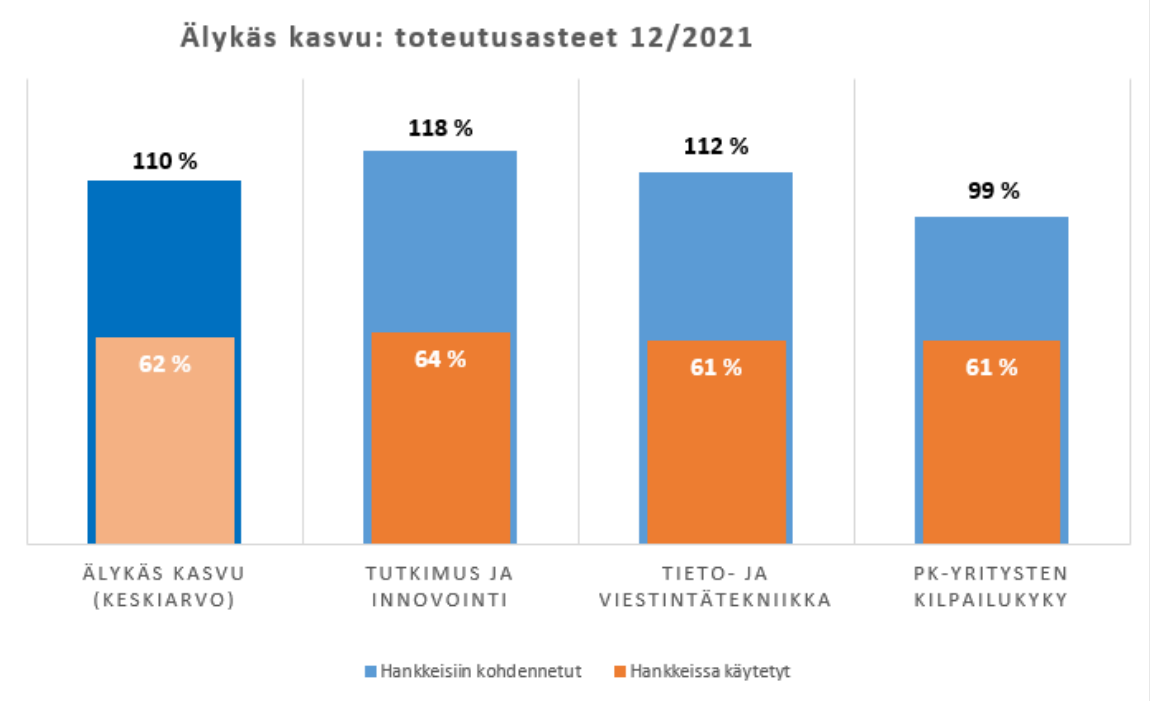
Seuraavissa osioissa esitetään jäsenvaltioiden vuoden 2021 lopussa ilmoittamiin tietoihin perustuva yleiskatsaus ERI-rahastojen saavutuksista tärkeimmillä politiikanaloilla.

3.1. Älykäs kasvu

Älykkääseen kasvuun tehdyt investoinnit muodostavat noin 29 prosenttia ERI-rahoituksen kokonaismäärästä. Kolmelle älykkäälle tavoitteelle on käytettävissä yli 212 miljardia euroa: tutkimukseen ja innovointiin 70 miljardia euroa, tieto- ja viestintätekniikkaan 18 miljardia euroa ja pk-yritysten kilpailukykyyn 124 miljardia euroa.([10])

212 miljardia euroa älykkääseen kasvuun

Jäsenvaltiot olivat vuoden 2021 loppuun mennessä kohdentaneet 225 miljardia euroa eli 110 prosenttia([11]) käytettävissä olevasta kokonaisrahoituksesta näihin kolmeen tavoitteeseen liittyviin hankkeisiin (*hankkeisiin kohdennetut* alla olevassa kaaviossa) ja 131 miljardia euroa eli 62 prosenttia määrärahoista oli jo maksettu hankkeiden tuensaajille (*hankkeissa käytetyt*). Tämä tarkoittaa 8 prosenttiyksikön lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna, mikä osoittaa, että ERI-rahastojen varojen käyttö on hyvässä vauhdissa. Jäljempänä olevassa kaaviossa esitetään kunkin kolmen tavoitteen toteutusasteen yksityiskohtaisempi erittely sekä älykkään kasvun luokkien vastaava keskiarvo.

ERI-rahastojen käyttö tutkimuksen ja innovoinnin edistämiseen on avainasemassa, jotta jäsenvaltioita ja alueita voidaan auttaa luomaan innovointi- sekä tutkimus- ja kehitystyöhön tarvittavat edellytykset. Innovoinnin tukeminen älykkään erikoistumisen strategioiden avulla on avaintekijä monissa unionin painopisteissä, erityisesti Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa, ihmisten hyväksi toimivassa taloudessa ja Euroopan digitaalisen valmiuden saavuttamisessa.

([10]) Tärkeimpien politiikanalojen kootut määrät ovat suurempia kuin liitteessä 1.1 esitetyt temaattisten tavoitteiden mukaiset määrät. Tämä johtuu siitä, että ”useamman kuin yhden temaattisen tavoitteen” yhteydessä raportoidut investoinnit on kohdennettu uudelleen.

([11]) Valittu määrä on suurempi kuin suunniteltu määrä, millä varmistetaan parempi käyttöaste, jos jotkin hankkeet epäonnistuvat toteutuksen aikana tai jos käytettävissä on lisärahaa.

Tutkimuksen ja innovoinnin alalla saavutettiin vuoden 2021 loppuun mennessä merkittäviä tuloksia. Esimerkiksi EU:n tuen ansiosta yli 60 000 yritystä teki yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa (94 prosenttia tavoitteesta) ja noin 30 000 yritystä toi markkinoille uusia tuotteita (95 prosenttia tavoitteesta).

ERI-rahastoilla edistetään merkittävästi Euroopan talouden **digitaalista siirtymää** parantamalla tietotekniikan infrastruktuuria ja lisäämällä ihmisten, yritysten ja viranomaisten vaikutusmahdollisuuksia uuden sukupolven teknologioilla ja taidoilla. EAKR:n valittujen hankkeiden ansiosta yli 6,3 miljoonaa kotitaloutta hyötyy entistä paremmista laajakaistayhteyksistä. Vuoden 2023 loppuun mennessä määrän odotetaan kasvavan lähes 12 miljoonaan kotitalouteen. Maaseutualueilla myönnettiin maaseuturahastosta yhteensä yli 1,1 miljardia euroa tukea yli 1 900 investointitoimelle, joiden tarkoituksena on parantaa tieto- ja viestintätekniikan saavutettavuutta, käyttöä ja laatua. Yli 5,1 miljoonan maaseudulla asuvan ihmisen tietotekninen infrastruktuuri tai tietotekniikkapalvelut ovat parantuneet.

ERI-rahastoista tarjotaan yrityksille elintärkeää tukea kasvuun, tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoon. Kaiken kaikkiaan **Euroopan pk-yritysten kilpailukyvyn** parantamiseen on suunniteltu käytettävän 124 miljardia euroa (17 prosenttia kokonaisbudjetista), mikä on talousarvion suurin yksittäinen tavoite. Tähän mennessä 99 prosenttia suunnitellusta määrästä on jo osoitettu hankkeisiin ja 61 prosenttia on jo käytetty.

Esimerkiksi EU:n tukea saaneiden pk-yritysten määrä kasvoi 2 miljoonaan vuonna 2021 (edeltävänä vuonna niitä oli 1,4 miljoonaa), mikä osoittaa, että EU:n varoilla onnistuttiin lieventämään covid-19-pandemian ja sen taloudellisten seurausten vaikutuksia ja suojelemaan yrityksiä.

Esimerkkejä ERI-rahastoista rahoitetuista älykästä kasvua edistävistä hankkeista:

Puolassa Lublinin alueella Puławyssa toimiva startup-yritys MakeGrowLab kehitti EAKR:n tuen avulla biomassasta mikro-organismeilla tuotetun materiaalin. Scoby Packaging Materials® on tehokas nanokuitu, jota kasvatetaan mikrobien avulla hyödyntämällä paikallista hävikkiruokaa ja -juomaa. Se tarjoaa vaihtoehdon muovipakkauksille, ja siitä voidaan valmistaa elintarvikkeiden, kemikaalien, kosmetiikkatuotteiden ja tekstiilien säilytysastioita. Tuote on ekologinen ja maailmanlaajuisestikin innovatiivinen.

Espanjan syrjäisimpiin alueisiin kuuluvilla Kanariansaarilla toteutettu Olympo Boxes 2020 -kiihdyttämöohjelma edisti yrittäjyyttä ja tarjosi palveluja teknologiayrittäjille. EAKR-rahoituksen avulla hanke tarjosi neuvontapalveluja 73 yrittäjälle, mikä mahdollisti 32 startup-yrityksen liiketoimintamallin parantamisen innovatiivisten ideoiden avulla.

Suomessa Uudellamaalla EAKR osarahoitti Digi-Flash-hanketta, jolla nopeutettiin digitaaliteollisuuden 4.0-teknologioiden käyttöä pk-yrityksissä. Hankkeeseen osallistui 53 yritystä, jotka käynnistivät tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Näistä yrityksistä 15 käynnisti uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa tai tuki vähähiilisiä ratkaisuja. Lisäksi 17 yritystä kehitti uusia tai merkittävästi parannettuja tuotteita.

Budapestissa Unkarissa toimiva ainutlaatuinen ja innovatiivinen Mad Scientist Brewery sai EAKR:n tukea covid-19:n taloudellisten vaikutusten lieventämiseen ja tekniikoidensa parantamiseen. Uusien tekniikoiden ansiosta Mad Scientist pysyy mukana IPA-

panimoalan nopeassa innovaatiotahdissa ja voi parantaa kilpailukykyään kansainvälisillä markkinoilla.

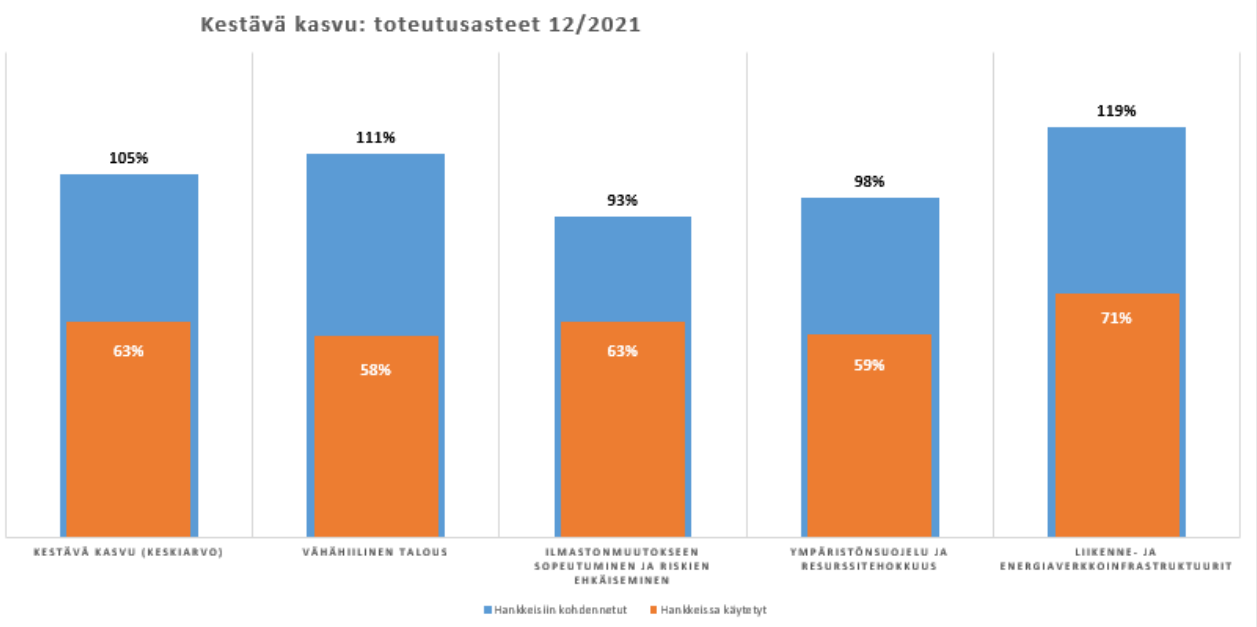
Saksassa Nordrhein-Westfalenissa toimiva KUNKEL + Partner pystyy saamansa EAKR:n tuen avulla kehittämään edelleen ladattavia sinkki-ilmaparistoja. Tämän teknologian etuna on suuri energiatiheys, helppo kierrätettävyys ja ennen kaikkea erittäin edullinen hinta. Optimoitua kennoa valmistetaan parhaillaan pieninä teollisina sarjoina ja 72 kennon esittelylaitteena, jonka kokonaiskapasiteetti on 7,2 kWh. Se otetaan käyttöön Nordrhein-Westfalenissa Steinfurtin kaupungin laitoksissa, joissa varastoidaan tilapäisesti ylimääräistä energiaa aurinkosähköjärjestelmästä, jonka huipputeho on 100 kW.

3.2. Kestävä kasvu

279 miljardia euroa kestävään kasvuun

ERI-rahastoista tuetaan ilmastoneutraaleja, puhtaita ja kiertotaloutta edistäviä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja ympäristöön kohdennettuja investointeja, millä edistetään merkittävästi Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita. REACT-EU-välineen kautta myönnettyjen lisävarojen myötä kokonaismäärärahat kasvoivat 279 miljardiin euroon (verrattuna 251 miljardiin euroon vuoden 2020 lopussa). Tämä vastaa noin 38:aa prosenttia kokonaismäärärahoista. Hankkeisiin oli vuoden 2021 loppuun mennessä kohdennettu 292 miljardia euroa (105 prosenttia erityisrahoituksesta), mistä oli käytetty 174 miljardia euroa (63 prosenttia suunnitellusta kokonaismäärästä). Jäljempänä olevassa kaaviossa esitetään kunkin neljän tavoitteen toteutusasteen yksityiskohtaisempi erittely sekä kestävän kasvun luokkien vastaava keskiarvo.

Rahoituksen edistymisessä on merkittäviä eroja eri teemojen välillä. Investoinnit **liikenteen ja energian verkkoinfrastruktuureihin** ovat viime vuonna lisääntyneet merkittävästi. Suunnitelluista kokonaismääristä on tähän mennessä käytetty 71 prosenttia.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja riskien ehkäiseminen on yksi nopeimmin edistyvistä temaattisista tavoitteista ja toisella sijalla edunsaajien jo käyttämien määrien osalta (63 prosenttia). **Ympäristönsuojelu ja resurssitehokkuus** tulevat seuraavana

menojen osalta: 59 prosenttia kokonaisbudjetista on jo käytetty, hieman alle kestävän kasvun tavoitteen keskiarvon.

Covid-19-kriisi hidasti väliaikaisesti vähähiilisyyttä ja ilmastotavoitteita edistävien hankkeiden täytäntöönpanoa, koska käyttämättömiä varoja ohjattiin terveydenhuollon ja liike-elämän hätätoimenpiteisiin. Tämä suunta kuitenkin käännettiin kesäkuussa 2021 lisäämällä nykyisiin koheesiopolitiikan ohjelmiin 50,6 miljardia euroa REACT-EU-välineen varoja. Tämän tarkoituksena oli auttaa ohjelmia kaventamaan kuilua hätätoimenpiteiden ja pitkän aikavälin elpymisen välillä tarjoamalla jäsenvaltioille uusia resursseja aiemmin keskeytettyjen vihreiden ja digitaalisten hankkeiden käynnistämiseksi uudelleen. Täytäntöönpanon odotetaan kiihtyvän merkittävästi vuosina 2022–2023, jolloin monet näistä pitkän aikavälin hankkeista ovat edenneet pitkälle.

ERI-rahastot ovat olleet tärkein EU:n julkisen rahoituksen tukimuoto puhtaalle energialle. Niistä on rahoitettu energiatehokkuuden lisäämistä kunnostamalla rakennuksia ja kehittämällä uusiutuvia energialähteitä ja energiaverkkoja. Tämän ansiosta useat jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön asuinrakennusten laajamittaisia kunnostusohjelmia. Tämä on hyödyttänyt tuhansia kotitalouksia pienempien energialaskujen ja viihtyvyyden paranemisen muodossa. Myös pk-yrityksiä on autettu parantamaan energiatehokkuuttaan, leikkaamaan energiakustannuksiaan ja parantamaan kilpailukykyään.

Myös investointeja uusiutuviin energialähteisiin, kuten merienergiaan sekä aurinko- ja tuulienergian käyttöönottoon esimerkiksi energiayhdyskunnissa ja pienissä laitoksissa, edistettiin antamalla merkittävää tukea. Tämä on lisännyt energiavarmuutta ja luonut EU:hun uusia työpaikkoja ja yrityksiä uusiutuvan energian alalle. ERI-rahastojen varoja on investoitu keskeisiin sähkö- ja kaasuinfrastruktuureihin, joilla on nyt ratkaiseva merkitys toimivien energian sisämarkkinoiden varmistamisessa.

Ilmastotoimien tuen seuranta

Komissio sitoutui tukemaan ilmastotoimia osoittamalla vähintään 20 prosenttia EU:n vuosien 2014–2020 talousarviosta tähän painopisteeseen. ERI-rahastojen **talousarvioista kohdennetaan yhteensä 26 prosenttia ilmastotoimien tavoitteisiin**. Näitä toimia ovat muun muassa investoinnit vähähiilisen talouden, kiertotalouden, riskien ehkäisemisen, ympäristönsuojelun, puhtaan kaupunkiliikenteen ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnan aloille.

Vuoden 2021 lopussa ERI-rahastoista ilmastotoimiin kohdennetut osuudet vaihtelivat ja olivat 58 prosenttia maaseuturahaston kokonaismäärärahoista, 27 prosenttia koheesiorahaston kokonaismäärärahoista, 17 prosenttia EMKR:n kokonaismäärärahoista ja 18 prosenttia EAKR:n kokonaismäärärahoista. Liitteessä 3 on lisätietoja rahastojen ilmastotavoitteisiin kohdennetuista määrärahoista ja käytetyistä summista.

EAKR:sta ilmastotoimiin kohdennettavia määrärahoja vahvistettiin vuonna 2021 REACT-EU-välineestä jaetuilla 6,7 miljardin euron lisämäärärahoilla (17 prosenttia EAKR:n kokonaismäärärahoista), minkä jälkeen EAKR:n kokonaismäärärahat olivat 39,3 miljardia euroa.

Koheesiopolitiikan ilmastotoimien seurantaa voidaan tarkastella koheesiopolitiikan avoimella tietoalustalla olevassa ilmastotoimien seurantatyökalussa.

Vuoden 2021 loppuun mennessä kirjattiin seuraavat konkreettiset saavutukset:

- Uusiutuvan energian tuotantokapasiteettia lisätään 8 800 MW:lla, josta on jo asennettu 3 600 MW, mikä on 33 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuotena.
- Energiatehokkuus paranee kaikkiaan 754 000 kotitaloudessa. Kaikkiaan 460 000 kotitaloudessa oli jo parannettu olosuhteita vuoden 2021 loppuun mennessä, mikä on lähes 91 000 kotitaloutta enemmän kuin vuoden 2020 lopussa.
- Julkisten rakennusten vuotuista energiankulutusta vähennetään 7,8 terawattitunnilla, mistä 2,6 terawattitunnin vuotuinen säästö on jo saavutettu.
- Tulvantorjuntatoimenpiteillä vähennetään lähes 34 miljoonan ihmisen haavoittuvuutta, ja heistä 21,7 miljoonaa on nyt tuettujen investointien ansiosta aiempaa vähemmän alttiina tulvariskeille.
- Maatalous- ja metsämaiden paremman hoidon avulla on edistetty edelleen hiilen sitomista ja talteenottoa sekä kasvihuonekaasujen ja ammoniakkipäästöjen vähentämistä maataloudessa. EU oli jo vuoden 2021 lopussa ylittänyt näillä osa-alueilla vuoden 2025 tavoitteet.
- Ympäristön säilyttämiseen ja suojelemiseen esimerkiksi Natura 2000 -alueita suojelemalla sekä resurssitehokkuutta edistämällä ja jätettä vähentämällä on osoitettu 1,7 miljardia euroa, joka vastaa lähes 35:tä prosenttia kalastus- ja vesiviljelyalalle sidotusta EMKR:n tuesta.

Seuraavassa annetaan esimerkkejä siitä, miten tätä ajankohtaista aihepiiriä on rahoitettu.

Esimerkkejä ERI-rahastoista rahoitetuista kestävää kasvua edistävistä hankkeista:

Koheesiorahastosta myönnettiin 114 miljoonaa euroa 23 sähköjunan hankintaan Riian suurkaupunkialueelle Latviaan. Uusien sähköisten matkustajajunien odotetaan kasvattavan matkustajamäärää 2,7 miljoonalla henkilöllä vuodessa, edistävän siirtymää vähemmän kestävistä liikennemuodoista, lyhentävän työmatkoihin kuluvaa aikaa, lisäävän turvallisuutta ja parantavan saavutettavuutta.

Saksassa Hampurissa Peute Energy Center -hankkeessa edistettiin teollisuuden hukkalämmön hyötykäyttöä toimittamalla lämpöä kolmelle alueelle kaupungissa. EAKR:n tuen ansiosta vältetään vuosittain noin 8 500 tonnin hiilidioksidipäästöt toimittamalla teollisuuden hukkalämpöä rakennuksiin.

Pohjois-Portugalissa sijaitseva Vila Realin sairaalakeskus kunnostettiin koheesiorahaston tuella. Energiajärjestelmän kunnostushankkeessa järkeistettiin energiankulutusta ilmastoinnin, sisä- ja ulkovalaistuksen ja vedenlämmityksen osalta sekä asennettiin uusiutuviin energiamuotoihin eli aurinkolämpöön, aurinkosähköenergiaan ja biomassaan perustuvia energiajärjestelmiä. Tämä lisäsi merkittävästi potilaiden ja henkilöstön mukavuutta. Hanke vähensi merkittävästi vuotuista sähkönkulutusta ja hiilidioksidipäästöjä.

EMKR on myöntänyt taloudellista tukea portugalilaiselle Alga4Food-hankkeelle, jonka tavoitteena on tutkia Portugalin rannikolta peräisin olevien syötävien makrolevien (merilevien) hyötyjä ja edistää kestävästi tuotettujen makrolevien käyttöä portugalilaisten arkiruoanlaitossa. Alga4Food-projektitiimiin kuuluu tutkijoita ja gastronomian asiantuntijoita, jotka tutkivat erityyppisiä merileviä saadakseen tietoa niiden mausta ja

ravintoarvosta ja löytääkseen innovatiivisia tapoja käyttää niitä portugalilaisessa ruoanlaitossa.

MegaWattBlue-hankkeen kunnianhimoisena tavoitteena on optimoida merienergian käyttöä ja kattaa näin paikallisten asukkaiden sähkönkulutus ja edistää siirtymää kohti puhdasta energiaa ja vähähiilistä taloutta. EAKR:n tukema hanke on mahdollistanut uudenlaisen vuorovesigeneraattorin kehittämisen ja testaamisen luonnonympäristössä Ranskan Bretagnessa. Prototyyppi tuottaa sähköä 2,5 kertaa enemmän kuin perinteinen vuorovesivirtageneraattori.

Angelic Gardens (Anielskie Ogrody) -hanke on maaseuturahaston osarahoittama hanke Puolassa. Hankkeessa on autettu perustamaan pieniä luonnonmukaisia perhetiloja alusta asti ja tuettu niitä luonnonmukaisten vihannesten, hedelmien, yrttien ja kukkien viljelyssä. Hankkeeseen sisältyi käytännönläheisiä työpajoja sekä verkko-ohjausta, jonka ansiosta koulutus onnistuttiin laajentamaan valtakunnalliseksi. Hanke kannusti myös paikallisia ja valtakunnallisia yhteisöjä tekemään yhteistyötä koululaisten ja vanhusten pienten hyötypuutarhojen kanssa.

EAKR:sta osarahoitettiin 55 kilometrin pituisen maakaasuputken rakentamista Śląskien alueelle Etelä-Puolaan. Tworóg-Tworzeń-putki on osa pohjois-etelä-kaasuputken länsihaaraa. Se yhdistää Świnoujściessa sijaitsevan nesteytetyn maakaasun eli LNG:n terminaalin Baltian putkilinjaan, joka kulkee Puolan, Tšekin, Slovakian ja Unkarin kautta, ja Kroatian LNG-terminaaliin.

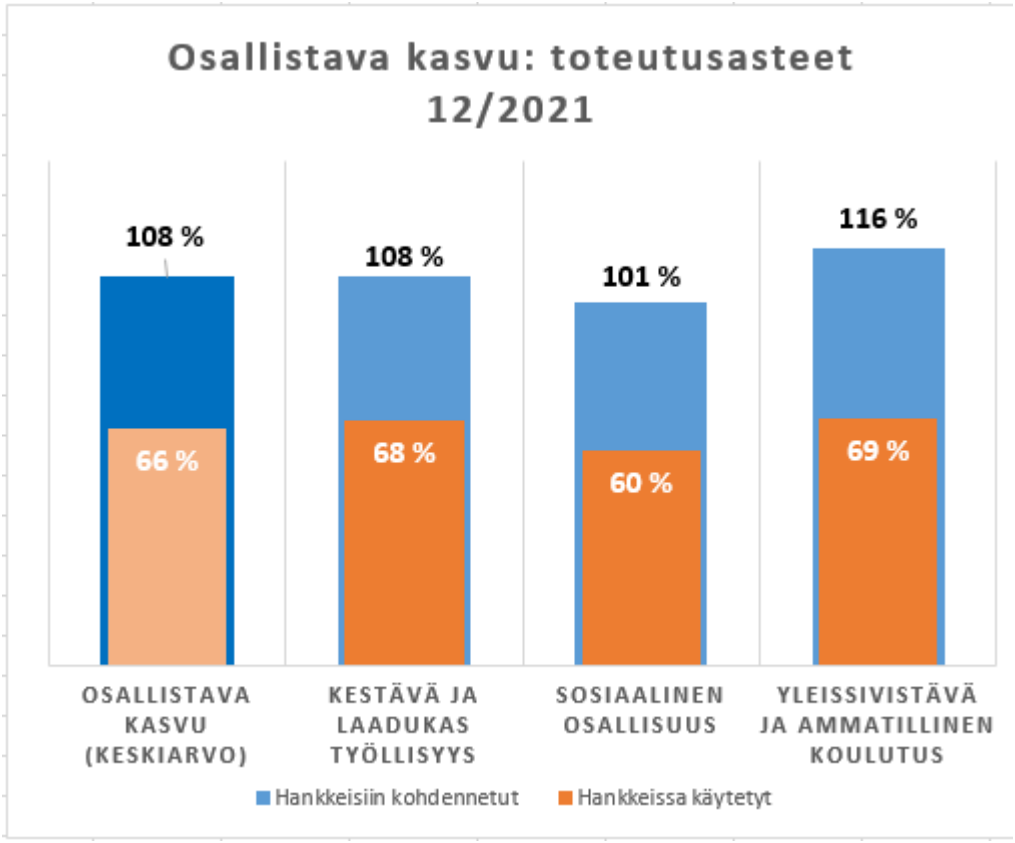
EAKR:n tuki Kreikan ja Bulgarian välisen kaasuyhdysputken rakentamista Bulgariaan. Yhdysputken kaupallinen toiminta aloitettiin 1. lokakuuta 2022. Sen kokonaispituus on 182 kilometriä ja tekninen kapasiteetti 3 miljardia kuutiometriä vuodessa, ja sen avulla voidaan lisätä siirtokapasiteettia. Nykyisissä geopoliittisissa olosuhteissa tämä strateginen infrastruktuurihanke symboloi sitä, millainen merkitys on EU:n strategisella riippumattomuudella energiatoimituksista sekä lähteiden ja reittien monipuolistamisella.

3.3. Osallistava kasvu

Investoinnit osallistavaan kasvuun muodostavat noin 24 prosenttia kokonaisrahoituksesta. Kolmeen tavoitteeseen on käytettävissä 173 miljardia euroa: **kestävään ja laadukkaaseen työllisyyteen** 57 miljardia euroa, **sosiaaliseen osallisuuteen** 71 miljardia euroa ja **yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen** 45 miljardia euroa.

173 miljardia euroa osallistavaan kasvuun

Covid-19-kriisin vaikutukset ovat heijastuneet koko yhteiskuntaan ja kohdistuneet ihmisiin eri tavoin. EU:n sosiaalista toimintaohjelmaa ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria tarvitaan enemmän kuin koskaan covid-19-pandemian taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseen ja Euroopan talouksien ja yhteiskuntien osallistavuuden, kestävyyden ja selviytymiskyvyn lisäämiseen, jotta ne olisivat paremmin valmistautuneita vihreän ja digitaalisen siirtymän haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Nykyisessä kriittisessä skenaariossa ERI-rahastoista tuetaan rakenneuudistuksia, kuten julkisten palvelujen nykyaikaistamista, nuorten työllisyyden edistämistä sekä köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämistä.

ESR:sta on jatkettu tuen myöntämistä kaikille vaikeuksissa oleville eurooppalaisille sosiaalisen Euroopan luomiseksi. Tätä varten sen avulla edistetty sosiaalipalveluja, työllisyyden säilyttämistä sekä haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien ja muiden tukemista esimerkiksi tukemalla työajan lyhentämisjärjestelyjä, lisäpalkan maksamista terveydenhuollon henkilöstölle, tietoteknisten laitteiden ja suojavarusteiden hankkimista ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien palveluja. Se auttaa myös kohtaamaan Ukrainan sodan seuraukset tukemalla pakolaisia.

Työllistymismahdollisuuksien parantamiseen tähtäävillä hankkeilla oli vuoden 2021 loppuun mennessä saavutettu seuraavaa:

- ESR:sta ja nuorisotyöllisyysaloitteesta oli saanut tukea 55,2 miljoonaa osallistujaa, joista 19,9 miljoonaa oli työttömänä ja 20,9 miljoonaa työelämän ulkopuolella.
- ESR:n ja nuorisotyöllisyysaloitteen ansiosta työpaikan oli löytänyt 6,4 miljoonaa henkilöä.
- Osallistujista kaikkiaan 47 prosenttia oli vähäisen ammattitaidon omaavia ja 14,5 prosenttia maahanmuuttajia, ulkomaalaistaustaisia tai vähemmistöön kuuluvia.
- Naisten ja miesten osallistuminen tuettuihin toimiin jakautuu EU:n tasolla lähes tasan (52,9 prosenttia osallistujista on naisia).

Nuorisotyöllisyysaloitteesta on edelleen annettu huomattavasti rahoitusta nuorten tukemiseksi tukeen oikeutetuissa jäsenvaltioissa. Aloitteessa on edistytty hyvin, ja vuoden 2021 loppuun mennessä oli kohdennettu 11,9 miljardia euroa 247 000 hankkeeseen. Ilmoitetut menot osoittavat kenttätason toteutuksen sujuneen hyvin. Vuoden 2021 loppuun mennessä tuettujen toimenpiteiden piirissä oli ollut 3,7 miljoonaa nuorta. Heistä

- noin 2,5 miljoonaa osallistujaa oli ollut loppuun asti mukana nuorisotyöllisyysaloitteen toiminnassa ja 1,1 miljoonalle osallistujalle oli tarjottu työpaikkaa, jatkokoulutusta, oppisopimuskoulutusta tai harjoittelupaikkaa sekä

- noin 1,8 miljoonaa osallistujaa oli koulutuksessa, saanut tutkinnon, siirtynyt työelämään tai ryhtynyt yrittäjäksi nuorisotyöllisyysaloitteesta tuettujen toimien tuloksena.

Sosiaalisen osallisuuden osa-alueella, jossa ESR on suurin rahoittaja, valittujen hankkeiden osuus rahoituksesta on tähän mennessä lähes 62 miljardia euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä 3,6 miljoonaa osallistujana olevaa vammaista, 8 miljoonaa maahanmuuttajaa, ulkomaalaistaustausta henkilöä tai vähemmistöjen edustajaa ja 10,3 miljoonaa muuta heikossa asemassa olevaa henkilöä oli saanut apua työmahdollisuuksiensa parantamiseen ja työmarkkinoilla tarvittavien taitojen kehittämiseen. EU:n tuen ansiosta lastenhoito- ja koulutusinfrastruktuurin kapasiteettia laajennettiin 19,7 miljoonan henkilön verran. Lisäksi koko EU:n alueella voidaan nyt tarjota parempia terveydenhuoltopalveluja 53 miljoonalle henkilölle.

Maaseuturahastosta tuettiin yli 175 000:ta toimea, joilla parannettiin sosiaalista osallisuutta maaseutualueilla. Maaseuturahastosta tarjottiin tukea myös paikallisille maaseutuyhteisöille, jotka toteuttavat omia paikallisia kehittämisstrategioitaan. Näitä strategioita toteuttaa yli 3 650 paikallista toimintaryhmää, joiden vaikutuspiirissä on 64 prosenttia EU:n maaseutuväestöstä, ja ne kokoavat yhteen yksittäisten alueiden julkisia, yksityisiä ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita edustavia sidosryhmiä.

Valittuihin **koulutushankkeisiin** oli varattu 52 miljardia euroa. ESR:n ja nuorisotyöllisyysaloitteen tuella oli vuoden 2021 loppuun mennessä tuettu 25,9:ää miljoonaa vähäisen ammattitaidon omaavaa henkilöä. Kaikkiaan 8,8 miljoonaa henkilöä oli suorittanut tutkinnon ja 2,6 miljoonaa henkilöä oli koulutuksessa tai harjoittelussa.

Esimerkkejä osallistavan kasvun edistämisestä ERI-rahastojen avulla:

Innovatiivinen liettualainen startup-yritys on kehittänyt fyysisen ja emotionaalisen terveyden parantamiseen tarkoitetun Mindletic-sovelluksen. Sovellus auttaa käyttäjiä tunnistamaan tunnetilansa ottaen huomioon energiatason ja tunnelman. Anonymisoidun datan avulla Mindletic-tiimi pyrkii määrittämään käyttäjän emotionaalisen tasapainon. Mindletic on luotu yhdessä sertifioitujen psykologien ja ammattimaisesti toimivien mielenterveysjärjestöjen kanssa.

Ranskan Haute-Normandiessa neljä rakennusalan oppilaitosta on toteuttanut yhdessä hankkeen nimeltä ”CFA numérique”. Nimi viittaa digitaaliseen oppisopimuskoulutukseen, ja sen tavoitteena on fyysisten oppimateriaalien vähentäminen. Hankkeen seurauksena on otettu käyttöön useita yhteistyöalustoja digitaalisen oppimateriaalin levittämiseksi, tietojen jakamiseksi, tietomallien rakentamiseksi ja täydennettyä todellisuutta hyödyntävien laitteiden kehittämiseksi. Näiden resurssien avulla on ollut mahdollista mukautua paremmin kaksiosaiseen oppisopimusjärjestelmään osallistuvien opiskelijoiden koulutuksessa tapahtuviin muutoksiin. Hanke sai EAKR:sta 631 miljoonaa euroa.

EAKR:sta on osarahoitettu kymmenen erillisen asumisyksikön rakentamista Zamośćin kaupunkiin Puolaan lähelle Ukrainan rajaa. Hankkeen mahdollisti CARE-tukitoimi, ja rakennus on suunniteltu vastaamaan Ukrainasta Venäjän hyökkäystä pakenevien (erityisesti naisten ja lasten) asumistarpeita. Rakennuksessa on myös tiloja sosiaalisia toimintoja varten, kuten lasten leikkihuone, kokoontumistila, jossa on multimedialaitteilla

varustettu kokoushuone, pyykkitupa ja kuivaushuone, toimistotilaa ammattilaisille, jotka tarjoavat apua hankkeen osanottajille (psykologit, kasvatusalan ammattilaiset, lakimiehet jne.).

Itävallassa yritykset voivat nyt saada maksutonta neuvontaa sukupuolten välisen kuilun kaventamiseen ”100 prosenttia” -hankkeesta, jota ESR tukee. Hanke auttaa yrityksiä suunnittelemaan avoimia palkkajärjestelmiä sekä tunnistamaan ja parantamaan naisten työntekoon liittyviä mahdollisuuksia. Sen lisäksi, että ”100 prosenttia” -hanke pyrkii lisäämään tietoisuutta sukupuolten välisestä palkkaerosta, se osoittaa yrityksille, miten ne voivat edistää innovointia ja parantaa selviytymiskykyään hyödyntämällä paremmin työvoimansa moninaisuutta. Konsultointimalli joustaa yrityksen tarpeiden mukaan, ja se sisältää ammattimaisen data-analyysin, toimintasuunnitelmien kehittämisen sekä tuen toteutuksen aikana. Työntekijät voivat saada neuvontaa, uraohjausta ja muuta tukea.

Bulgariassa toteutettu yhteisvastuuhanke tarjoaa palveluja yli 9 000 ukrainalaiselle pakolaiselle. ESR:n ja REACT-EU-ohjelman tuella hanke pyrkii auttamaan ukrainalaisia asettumaan Bulgariaan helpottamalla heidän työllistymistään kansallisen työvoimatoimiston kautta. Hanke tarjoaa myös psykologista tukea, yksilöllistä uraohjausta ja vuokratukea.

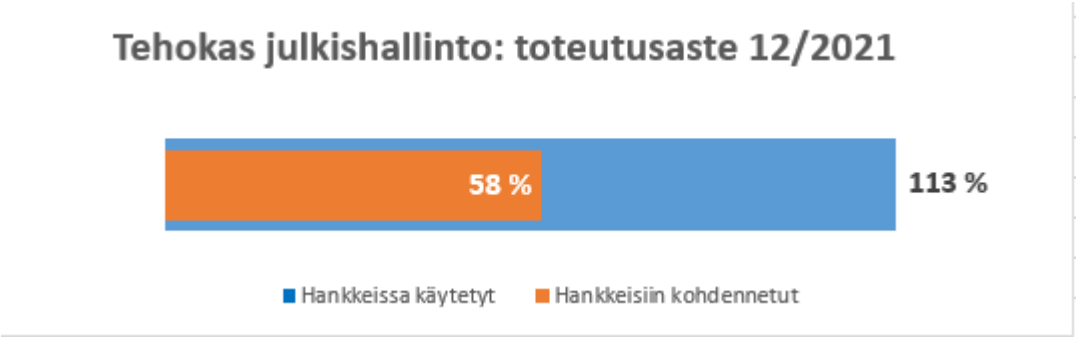
3.4. Institutionaalisten valmiuksien parantaminen ja julkishallinnon tehostaminen

6,4 miljardia euroa tehokkaaseen julkishallintoon

Institutionaalisia valmiuksia ja uudistuksia koskeviin hankkeisiin on varattu 6,4 miljardia euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä tällaisiin hankkeisiin oli osoitettu arviolta 7,2 miljardia euroa, mikä on 113 prosenttia suunnitellusta määrästä. Varoja oli käytetty kenttätasolla 3,7 miljardia euroa (eli 58 prosenttia suunniteltujen investointien kokonaismäärästä). ERI-rahastojen täydennykseksi työhön saatiin tukea myös rakenneuudistusten tukiohjelmasta, joka on nyt muutettu teknisen tuen välineeksi([12]).

Opetukseen, koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvää politiikkaa sekä työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa toteuttaville sidosryhmille suunnattujen ESR-hankkeiden toteutus on lisääntynyt huomattavasti: hankkeiden valinta-aste oli vuoden 2020 päättyessä 60 prosenttia ja vuoden 2021 päättyessä 86 prosenttia.

([12]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/240, annettu 10 päivänä helmikuuta 2021, teknisen tuen välineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 1). Saatavilla myös osoitteessa https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/240

Tämän tavoitteen toimien ansiosta Euroopan sosiaalirahastosta on annettu tukea

- kaikkiaan 840 000 osallistujalle ja
- yhteensä 3 000 hankkeelle, jotka kohdistuvat kansallisen, alueellisen tai paikallisen tason julkishallintoon tai julkisiin palveluihin.

Esimerkkejä ERI-rahastoista rahoitetuista institutionaalisia valmiuksia vahvistavista hankkeista:

E-geodesia-hanke sai EAKR:sta 32 miljoonan euron rahoituksen, ja tuen ansiosta hanke kattaa 38,75 prosenttia Puolassa sijaitsevan Lubelskien alueen pinta-alasta. Hankkeessa kerättiin tietoja ja asiakirjoja ja digitalisoitiin karttaresursseja rekistereiden, tiedostojen ja kiinteistökarttojen jakamiseen tarkoitettujen verkkopalvelujen tarjoamista varten.

Maltan julkinen sektori on ryhtynyt ESR:n tuella tutkimaan paikkatietotekniikkaa sekä paikkatietojen keruuta ja käsittelyä. Tällainen teknologia on julkisten palvelujen kannalta yhä tärkeämpi apuväline, sillä se tuottaa tietoa poliitikoille ja päätöksentekijöille. Tämä parantaa osaltaan Maltan julkisen sektorin työntekijöiden toimintaedellytyksiä ja osaamista.

3.5. Alue- ja kaupunkikehitys

32 miljardia euroa alue- ja kaupunkikehitykseen

Kaudella 2014–2020 suunniteltiin noin 32 miljardia euroa kohdennettavaksi yhdennettyyn alueelliseen kehittämiseen ja kaupunkialueiden kestävään kehitykseen edellä olevissa osioissa esitettyjen keskeisten tavoitteiden mukaisesti. Strategioiden viimeistelyssä ja hajautetun täytäntöönpanon varmistavien menettelyjen käyttöönotossa ilmenneet viiveet ovat hidastaneet aloitusta. Koheesiopolitiikasta osoitettiin hankkeisiin vuoden 2021 loppuun mennessä 31,5 miljardia euroa, mikä on 99 prosenttia suunnitelluista määrärahoista. Myös hankkeiden määrärahojen käyttöaste nousi ja saavutti vuoden 2021 loppuun mennessä 52 prosenttia suunnitelluista määrärahoista (17 miljardia euroa), mikä oli enemmän kuin vuoden 2020 lopun 39 prosenttia mutta edelleen huomattavasti vähemmän kuin 62 prosentin keskimääräiset menot.

Integroitujen kehitysstrategioiden piiriin valituissa hankkeissa tuotetaan

- 46 miljoonaa neliömetriä kunnostettua tai uutta yleisön käytettävissä olevaa avointa kaupunkitilaa
- 3,3 miljoonaa neliömetriä kunnostettuja tai uusia julkisia rakennuksia ja yli 26 000 peruskorjattua asuntoa.

Rahoituksen toteutumisen tavoin toteutus on viivästynyt, ja se on 43–52 prosenttia tavoitearvoista.

Esimerkkejä ERI-rahastoista rahoitetuista alue- ja kaupunkikehitystä edistävistä hankkeista:

Espanjassa Andalusiassa Cadizin kaupungissa EAKR on osarahoittanut sadan sosiaaliseen asuntotuotantoon kuuluvan asunnon kunnostusta. Hankkeen tavoitteena on parantaa rakennusten, infrastruktuurin ja julkisten palvelujen energiatehokkuutta ja pienentää niiden hiilidioksidipäästöjä ja vähentää energian loppukulutusta 15 prosenttia asuntosektorilla.

EAKR:n osarahoittama Discovery Passage -hanke on osa Etelä-Puolassa Małopolskan alueella sijaitsevan Tarnówin kaupungin monimutkaista kaupunkiuudistushanketta. Uusi tiede- ja teknologiakeskus antaa tietoa merkittävimmistä Tarnówiin liittyvistä keksinnöistä ja innovaatioista ja niiden tekijöistä monin tavoin. Keskus pyrkii kehittämään kaupunkia ja tuomaan sitä esiin koulutuksen, tieteen, teknologian ja yrittäjyyden aloilla sekä käynnistämään näiden alojen välistä yhteistyötä.

3.6. Alueellinen yhteistyö

13 miljardia euroa alueelliseen yhteistyöhön

EAKR:sta tuetaan alueellisia yhteistyöohjelmia, jotka investoivat yli valtioiden rajojen toteutettavaan, valtioiden väliseen ja alueiden väliseen yhteistyöhön. Näiden ohjelmien osuus suunnitelluista määrärahoista on lähes 13 miljardia euroa, ja 13,4 miljardia euroa oli jo kohdennettu hankkeisiin vuoden 2021 loppuun mennessä. Näiden hankkeiden menot olivat 8 miljardia euroa, mikä on 64 prosenttia suunnitellusta määrästä. Yhteistyöohjelmien taloudellinen toteutus vastasi vuoden 2021 lopussa kansallisten ja alueellisten ohjelmien toteutusta.

Osa alueellisten yhteistyöohjelmien saavutuksista on jo mainittu keskeisten investointiteemojen alle koottujen indikaattoreiden yhteydessä. Lisäksi tuettujen hankkeiden yhteistyönäkökohtia mitataan seuraavilla erityisesti tähän tarkoitukseen käytettävillä indikaattoreilla:

- Yli valtioiden rajojen toteutettaviin, valtioiden välisiin tai alueiden välisiin tutkimushankkeisiin on osallistunut yli 33 000 yritystä.
- Yhteisiin paikallisiin työllisyysaloitteisiin ja yhteisille koulutuskursseille on osallistunut noin 100 000 henkilöä.
- Valtioiden rajojen yli tapahtuvaa liikkuvuutta koskevista aloitteista on hyötynyt 165 000 henkilöä.

Esimerkkejä ERI-rahastoista rahoitetuista alueellista yhteistyötä tukevista hankkeista:

Koska ilmastonmuutoksen vaikutukset eivät pysähdy rajoille, Interreg-hankkeissa on esitetty useita toimenpiteitä, joilla pyritään hillitsemään ilmastonmuutosta ja parantamaan kykyä selviytyä siitä. Itävallan ja Unkarin yhteistyöohjelmasta rahoitettiin 13 miljoonan eurolla hankkeita, joiden tarkoituksena oli parantaa kykyä selviytyä tulvista. Niistä merkittävin on SEDDON II -hanke, jossa tuetaan jokivesisedimenttien hoitoa Tonavan ekologisen tilan parantamiseksi ja tulvariskien välttämiseksi.

Myös Tšekin ja Puolan yhteistyöohjelmasta on tuettu toimenpiteitä, joilla pyritään hillitsemään tulvia ja varautumaan niihin. Toimenpiteillä lisätään rajat ylittäviä valmiuksia toimia kriisitilanteissa, erityisesti tulvatilanteissa.

4. JÄSENVALTIOIDEN ARVIOINTITYÖ

Viime vuoden aikana jäsenvaltiot ovat osoittaneet lisää resursseja ERI-rahastoista tuettujen toimien vaikutusten ja niiden täytäntöönpanon arvioimiseen.

Jäsenvaltioissa tehtyjen arviointien tulokset rajoittuvat yleensä vain paikallisympäristöön, jossa toimia on tuettu. Ne sisältävät kuitenkin arvokkaita oivalluksia, jotka voivat auttaa mukauttamaan toimia ja hankkeita ohjelmakauden 2014–2020 loppupuolella ja ennen kaikkea suunnittelemaan uusia toimia vuosien 2021–2027 ohjelmiin.

Tehdyissä arvioinneissa tuotiin yleisesti esiin tuetuilla aloilla saavutettuja myönteisiä tuloksia ja osoitettiin, että toimilla ja hankkeilla oli tuettu tehokkaasti ihmisiä ja pk-yrityksiä ja tuotettu hyötyä sekä julkisille että yksityisille tahoille. Tähän mennessä vain harvoissa arvioinneissa on käsitelty sitä, miten covid-19-pandemia on vaikuttanut aloihin ja ohjelmavalintoihin. Odotuksena on, että tulevaisuudessa saadaan suurempi määrä arviointeja, joissa käsitellään näitä seikkoja sekä muita toimenpiteitä, joilla on pyritty vastaamaan viimeaikaiseen pakolaiskriisiin ja energiakriisiin.

Tähän kertomukseen liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa on lisätietoja jäsenvaltioiden ja komission tekemien, ERI-rahastoista tuettuja ohjelmia koskevien arviointien tuloksista.

5. PÄÄTELMÄT

Vakaa kehys dynaamisessa ympäristössä

Viime vuosina on syntynyt ja kertynyt useita kriisejä: terveyskriisi, Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen aiheuttama energiakriisi ja pitkän aikavälin ilmastonmuutoskriisi. Elpymis- ja palautumistukivälineen lisäksi joukko koheesiopolitiikan aloitteita (kuten CRII vuonna 2020, REACT-EU vuonna 2021, CARE ja FAST-CARE vuonna 2022) havainnollistavat, miten ERI-rahastot ovat mukautuneet ja mukautuvat jatkossakin hätätilanteisiin. Näiden aloitteiden ansiosta ERI-rahastot ovat kyenneet hoitamaan strategista tehtäväänsä ja vastaamaan näihin ennennäkemättömiin kriiseihin.

Sekä EU:n jäsenvaltiot että Euroopan komissio ovat mukauttaneet nopeasti meno-ohjelmia vastaamaan uusia realiteetteja ja osoittaneet rahastojen kyvyn sopeutua ja vastata ketterästi ennakoimattomiin tapahtumiin ja tilanteisiin. Samaan aikaan ERI-rahastot tarjosivat edelleen ennakoitavaa rakenteellista tukea, joka auttoi kansalaisia saamaan laadukkaita ja luotettavia julkisia palveluja. Tämä auttoi alueita ja yrityksiä hyödyntämään vihreän ja digitaalisen siirtymän haasteita uusien kilpailukykylähteiden vipuvoimana ja työntekijöitä hankkimaan taitoja, joiden avulla he pystyvät työskentelemään tuottavammin ja saamaan parempia työpaikkoja. Kaiken kaikkiaan koheesiopolitiikka on vuonna 2020 käynnistyneen covid-19-pandemian alusta lähtien tarjonnut jäsenvaltioille yli 160 miljardia euroa selviytymiskyvyn parantamiseen ja sosiaalisen ja alueellisen lähentymisen edistämiseen.

EU on korostanut jatkuvasti energiatehokkuustoimenpiteiden, uusiutuvien energialähteiden kehittämisen ja markkinoiden yhdentymisen myönteisiä vaikutuksia energiavarmuuteen. ERI-rahastot ovat olleet tärkein työkalu, jolla EU on tukenut julkisen rahoituksen muodossa puhdasta energiaa ja erityisesti energiatehokkuutta, myös kunnostamalla rakennuksia ja kehittämällä uusiutuvia energialähteitä ja energiaverkkoja. Tältä osin koheesiopolitiikka on auttanut jäsenvaltioita ja alueita torjumaan energiaköyhyyttä, pienentämään kotitalouksien energialaskuja sekä samalla vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä ja luomaan kestäviä työpaikkoja rakennusalalle. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vahvistanut energiavarmuuden kriittisen merkityksen ja tarpeen siirtyä ilmastoneutraaliin talouteen.

Ohjelmien täytäntöönpano etenee hyvin, ja menot nopeutuvat merkittävästi vuosina 2020 ja 2021, mikä on osoitus vakaasta myönteisestä kehityksestä. Viimeisimmät tiedot rahoituksen täytäntöönpanosta syyskuun 30. päivältä 2022 osoittavat, että täytäntöönpano on nopeutunut ohjelmakauden loppua kohden. On tärkeää, että jäljellä olevat varat käytetään nopeasti ja tehokkaasti kasvun ja työpaikkojen luomiseksi ja että lisäksi puututaan covid-19-pandemian suoriin ja välillisiin vaikutuksiin sekä Ukrainan kriisiin ja siihen, miten se vaikuttaa energian hintaan.

Kaudella 2021–2027 koheesiopolitiikassa käytettävissä olevat 370 miljardia euroa kohdennetaan edelleen keskeisiin työllisyys- ja kasvuinvestointeihin keskittyen entistä osallistavampaan Eurooppaan sekä vihreämpään, vähähiiliseen talouteen.

ERI-rahastot ovat edelleen tehokas keino auttaa ihmisiä ja pk-yrityksiä. Koheesiopolitiikka on osoittanut vahvaa kykyä reagoida erilaisiin kriiseihin, jotka ovat vaikuttaneet EU:hun viime vuosina, samalla kun siinä on sitouduttu pitkän aikavälin tavoitteeseen vähentää eroja EU:n alueiden välillä, edistää sosiaalista ja alueellista lähentymistä sekä vauhdittaa vihreää ja digitaalista siirtymää.